

II. Právo rakouské.

O. o. z. řadí kořist mezi způsoby nabývání vlastnictví přivlastněním a stanoví, že předpisy o právu kořistiti na věcech nepřitelem zpět ukořistěných obsaženy jsou v zákonech válečných (§ 402 o. o. z.).

1. Předmětem kořisti jsou: děla, pušky, náboje, prapory, koně, skladiště, válečné pokladny, kanceláře a t. d. Všecky tyto věci pod těžkým trestem musí se tam odevzdati, kam poručí velící general (oběž. benát. gub. ze dne 17. prosince 1816 prov. sb. z. sv. 3., díl 2. str. 337). Válečný material nepříteli odňatý a statek státní nesmí si nikdo osvojiti, nýbrž kořist válečná má se co nejdříve velitelům odevzdati, kteří o ní dle nařízení velitele armády rozhodnou a kteří jsou zmocnění koně, vozy a potraviny svých oddílů kořisti doplniti. Z ukořistěných věcí nesmí pod trestem nic býti zatajeno ani svémocně odstraněno (služ. prav. pro vojsko ze dne 9. srpna 1873 II., odst. 391).

2. Trestní ustanovení vojenská.

a) Jestliže by mužstvo během bitvy při postupu, ústupu, nebo dobývání opevněného místa nebo ležení, dříve než by to bylo dovoleno nebo proti zákazu na kořist vyšlo, mají býti pachatelé žalářem od 1—5 roků potrestáni; kdyby se však napominajícím představeným protivili, mají býti odsouzeni ku trestu zastřelením, po případě mají býti ihned zastřeleni, je-li potřeba příkladu odstrašujícího (§ 264 voj. tr. z.).

b) Jestliže by se mužstvo během bitvy z bojiště vzdálilo, aby ukořistěný statek ukrylo, má se potrestati žalářem od 6 měsíců do 1 roku a nedá-li se napomenutím představených odvrátiti, žalářem od 1 do 5 let, po případě zastřelením (§ 277 f, 282 voj. tr. z.).

c) Osoby vojenské dopouštějí se zločinu pustošení, jestliže by v tu nebo cizozemsku, na pochodu, v ležení nebo při cvičení, při rozložení se nebo beze svolení svých představených za války odcizili movitý majetek pro sebe nebo pro jiné, ať se to stalo v bydlíštích nebo jiných budovách, ve sklepích, stodolách, nebo na veřejné silnici, nebo dali-li k tomu jakožto vojenští představení svolení nebo rozkaz, aniž by nutnost toho vyhledávala a přesahuje-li uloupený statek cenu 5 zl. Trest jest žalář od 6 měsíců do 1 roku, po případě do 5 let (§§ 492, 493 voj. tr. z.). Bylo-li pustošení předsevzato za požáru, povodně, nebo jiné všeobecné nehody, nebo bylo-li způsobeno vypáčením dveří nebo závor, nebo na věcech bohoslužbě zasvěcených nebo na státních, nebo zvláštní ochraně pachatelově svěřených věcech, bez ohledu na cenu, trestá se těžkým žalářem od 1—5 let (§ 494 voj. tr. z.). Je-li pustošení dovoleno, propadá tomuto trestu ten, kdo místa, času nebo předmětů nešetří, na které se dovolení vztahuje (§ 498 voj. tr. z.). Řízení o zločinu pustošení odbyvá se dle práva státného (§ 499. voj. tr. z.).

Účastenství v pustošení dopouští se ten, kdo předmět, o kterém ví, že byl uloupen nedovoleným pustošením, skrývá, kořistí nebo kupuje. Trest: žalář od 6 měsíců do 1 roku, po případě do 5 let (§ 500 voj. tr. z.).

d) Pustošení trestá se jako přečin proti bezpečnosti majetku, nepřesahuje-li uloupený statek cenu 5 zl. anebo chybí-li náležitosti v § 494. voj. tr. z. uvedené. Trest: tuhé vězení od 1 týdne do 6 měsíců (§ 733 voj. tr. z.).

Kotle parní a parostroje.

I. Parní kotle a parostroje jako předměty práv.

Parní kotle a parostroje tvoří příslušenství jisté budovy, pak-li s touto v takové souvislosti a takovém spojení jsou, že ku trvalému užívání této

trvale slouží (§§ 294 a 297 o. o. z.); tak na př. když parní kotle a parní stroje v tržové nebo společenské smlouvě jako příslušenství jisté reality označeny jsou, anebo když způsob zřízení a zařízení toto zvláštní určení za příslušenství jasně a zřetelně naznačuje, nebo když účel dotyčné budovy žádnou pochybnost o tom nepřipouští, že nejdůležitější částí této tvoří, bez kterých budovy použito býti nemůže, jako ku př. parní stroj v parní prádelně neb v parním bělidle se nalézající (roz. ze dne 19. ledna 1859 č. 14.439, časop. »Ger. Halle« r. 1859 č. 41.; ze dne 21. srpna 1860 č. 9419 časop. »Ger. Zeit.« r. 1861 č. 69 a z r. 1862 č. 18). Druhdy spornou otázku, zda-li určení těchto předmětů za příslušenství jisté budovy předmět zápisu do veřejných knih tvořiti může, jest hledě ku předpisu § 9 kn. ř. záporně zodpověděti. Roz. ze dne 3. listopadu 1875 č. 12.078 sb. 6757 a ze dne 2. března 1880 č. 2392 sb. 7881 prohlašují knihovní vyznačení příslušenství za nepřipustné, jelikož jen práva vlastnická a ostatní věcná práva ku nemovitým věcem předmětem knihovního zápisu býti mohou. Parní stroje nepovažují se však za příslušenství budovy, jestliže se jen na zaměstnání nebo živnost majitele vztahují a ku trvalé potřebě reality neslouží, z níž ostatně kdykoliv odstraněny a na jinou přeneseny býti mohou (roz. ze dne 22. června 1859 č. 6955 časop. »Ger. Zeit.« r. 1859 č. 120).

II. Právo živnostenské.

Výroba a opravování parních kotlů jest vázáno koncesí (§ 15. odst. 18. živ. ř.). Kdo chce výrobu a opravování parních kotlů osobně provozovati aneb převzítí technické řízení, musí se na úřadě živnostenském prokázati vysvědčením technického odborného ústavu o příslušných mechanicko-technických vědomostech a o předchozím zaměstnání v této živnosti (min. nař. ze dne 17. září 1883 č. 151 ř. z.). Min. vyn. ze dne 23. října 1883 č. 35.010 vypočítává tato odborná učiliště. Kdo živnost, při které se užívá parních strojů a motorů, provozovati chce, potřebuje ve příčině místností provozovacích (provozovárny) schválení živnostenského úřadu (§ 25 až 35 živ. ř.). Vedle přípustnosti provozovárny z příčin živnostensko-policejních dlužno přípustnost z příčin stavebně policejních zcela samostatně posuzovati (nál. spr. s. dv. ze dne 25. května 1882 č. 1058, sb. »Budv.« č. 1417).

III. Předpisy policejní.

Bezpečnost toho vyžaduje, aby pro podniky, které s nebezpečími pro osoby a jich majetek spojeny jsou, jistá zákonná bezpečnostní opatření stanovena byla. Ustanovení k tomu účelu vydaná jsou buď opatření preventivní, která se na řízení koncessní t. j. na živnostenskou provozovárnu a živnostenské provozování vztahují aneb jsou povahy policejní a obsahují pak předpisy ohledně zřízení výstroje a používání kotlů, dále přísné trestní předpisy ve příčině jednání předpisům odporujících; v obou případech jest zároveň nucená periodická prohlídka kotlů předepsána. Kotle lodí a lokomotiv podléhají pravidelně dohledu přísnějšímu.

1. Zákon ze dne 7. června 1871 č. 112 ř. z. týkající se předpisů o upotřebení parních kotlů nařizuje, že zkouška a periodická prohlídka těchto dle vůle stran buď státním úřadem ustanovným zkušebním komisařem, nebo, jestliže uživatel parního kotle jest členem jisté k tomu účeli utvořené společnosti, orgány této společnosti úředně k tomu autorisovanými, dle nařízení a předpisů pro ten případ stávajících, vykonány býti mají. Nařízení obchodního ministra ve srozumění s ministrem vnitra ze dne 1. října 1875 č. 130 ř. z. a ze dne 4. května 1883 č. 59 ř. z. obsahuje bezpečnostní

opatření proti výbuchům parních kotlů; ve smyslu těchto nařízení jsou zodpovědnými:

a) vyrábětel za materiál, za sílu i způsob konstrukce parních kotlů, dále za to, že každý parní kotel jest opatřen jeho jménem, letopočtem a udáním, jak vysoko jest dovoleno páru v něm skutečně napínati;

b) uživatel kotle jest práv ze zachovávání předpisů, že na každém parním kotli předepsaná armatura se má nalézati a sice: nejméně jeden ventil bezpečnostní, správný a spolehlivý manometr, spolehlivý přístroj k napájení a nejméně dva přístroje ku měření stavu vody v kotli, a dále ručí za to, že žádný parní kotel, který více než 80 litrů vody obsahuje, nebyl dříve upotřeben, dokud předepsané zkoušky podroben a způsobitým uznán nebyl. Zkoušení parního kotle má se opakovati, když podstatná změna v konstrukci kotle nastala, když při opravě více než 20. díl povrchu kotle vyměněn byl, neb když se má kotle již upotřebeného v jiné provozovárně živnostenské užívati; každý parní kotel má alespoň jednou do roka dle možnosti bez přerušeni činnosti průmyslové prohlídce podroben býti. Ku obsluze nebo ku dohledu smí jen spolehlivých osob užito býti, které 18. rok věku překročily a které vysvědčením vysokou technickou školou, státem ustanoveným zkušebním komisařem parních kotlů aneb orgány některé společnosti státem ku přihlížení k parním kotlům autorisované stvrzeným dokázati mohou, že nabyly způsobilosti ku zacházení s parním kotlem. Nařízením min. obchodu a min. vnitra ze dne 8. června 1894 č. 103 ř. z. byl § 4 odst. 3 min. nař. ze dne 1. října 1875 č. 130 ř. z. doplněn v ten smysl, že vyzkoušení parních kotlů státi se má z pravidla na místě užívacím, a to oním (státním nebo společnostním) zkušebním komisařem parních kotlů, jemuž přísluší dozor ku kotlu. Ustanovení to nevztahuje se ku lokomotivám. Vyzkoušení na výrobišti může konáno býti ve smyslu zákona ze dne 7. července 1871 č. 112 ř. z. zkušebním komisařem, a je-li příští uživatel kotlu již znám a žádá-li jakožto člen společnosti pro zkoušení parních kotlů, aby vyzkoušení stalo se jejími orgány, může vykonáno býti také orgánem některé společnosti ku zkoušení parních kotlů státem autorisované.

2. Předpisy ohledně hrozícího nebezpečí.

a) Každý, kdo se doví, že používání jistého parního kotle stalo se nebezpečným, jest oprávněn úředním orgánům to oznámiti.

b) Povinny takové oznámení učiniti jsou osoby, které při obsluze neb užívání parních kotlů zaměstnány jsou, pakli jich sdělení uživateli nebo zřízenci jeho ohledně nastávajícího nebezpečí zůstalo bez výsledku. Řečené osoby ručí za každou škodu, která by vzešla tím, že opomenuly takové oznámení učiniti.

c) Nastal-li výbuch parního kotle, jest uživatel jeho povinen o tom okamžitě nejbližšímu úřadu bezpečnosti oznámení učiniti, kterýžto ihned o tom zpraví zkušebního komisaře vládou ustanoveného, za příčinou společného předsevzetí vyšetřování.

d) Komisař musí při značnějších nehodách, aneb vzešlo-li podezření, že příčinou toho byl trestní skutek, oznámiti to příslušnému politickému úřadu neb soudu; zatím však má učiniti veškerá opatření ku zjištění důkazního materiálu potřebná.

3. Nařízením ministerstva obchodu ve srozumění s ministrem vnitra a ministrem kultu a vyučování ze dne 15. července 1891 č. 108 ř. z.

byla vydána ustanovení, jak prokázati sluší způsobilost ku obsluze parních kotlů a lokomobilních parních strojů, dále předpisy ohledně vykonání dotyčných zkoušek, sestavení zkušebních komisí, ohledně opakovacích zkoušek, dále zvláštní ustanovení o praktickém upotřebení, o oznámeních a výkazech, které ministerstvu obchodu předloženy býti mají, konečně ohledně uznání vysvědčení o zkouškách obsluhovačů strojů a strojníků, kteráž cizí úřady vydaly.

4. Nařízením ze dne 2. prosince 1893 č. 172 ř. z. byla obligatorní zkouška starých k opětnému použití ustanovených parních kotlů nařízena.

V. Ustanovení trestní.

1. Zlomyslné poškození parních strojů a kotlů jest bez ohledu na velikost škody zločinem veřejného násilí (§ 85 lit. c. tr. z. a § 362 lit. c. voj. tr. z.), rovněž úmyslné poškození lokomobily (nál. ze dne 7. března 1879 č. 14370), dále úmyslné poškození armatury k upotřebení parního kotle nutné, nebo přístroje k napájení (nál. ze dne 4. října 1890 č. 5319 sb. č. 13071).

2. Krádež těchto předmětů jest bez ohledu na cenu odcizené věci zločinem (§ 175, I, lit. b. tr. z.).

3. Poškození parních strojů a kotlů, pakli ze svévole, lehkomyšlnosti nebo trestuhodné nedbalosti povstanou, jsou přestupkem proti veřejným zřízením a opatřením (§ 318 tr. z.) dle voj. tr. z. přečinem (§ 575 voj. tr. z.).

4. Všechny skutky aneb opomenutí ohledně parních strojů a kotlů, které ve smyslu § 335 tr. z. k vině přičísti lze, jsou přečiny proti bezpečnosti života, které, bylo-li jen těžké tělesné poškození způsobeno, jako přečiny tuhým vězením od 6 měsíců do 2 roků a nastala-li smrt, vězením do 3 roků se trestají (§ 337 tr. z., § 601 voj. tr. z.).

5. Kdo nezachovává předpisy ohledně parolodí, parostrojů a kotlů parních vydané, jakož i ostatní nutná zvláštní opatření, trestá se dle § 335 tr. z. pro přestupek po případě pro přečin (§ 336 lit. c. tr. z.), dle voj. tr. z. vždy pro přečin (§ 600 voj. tr. z.). Opomenutí ohrazení setrvačnicku parním strojem hnaného, nejsou opomenutími předpisů o parostrojích (nál. ze dne 17. dubna 1882 č. 12693). Nešetření předpisů v min. nař. ze dne 1. října 1875 č. 130 ř. z. obsažených, spadá v obor pravomoci trestního soudu, pakli přístroje ku vyvozování páry (parní kotle) a nikoliv též přístroje k použití páry (ku př. v parním lihovaru užívané kádě ku spaření sladu) explodují (nál. ze dne 5. dubna 1878 č. 13.489) Nezachování ustanovení jmenovaného min. nař. při nedopatřeních, která se při strojích parostrojem hnaných a strojích spojovacích naskytnou, není trestno ve smyslu trestního práva (nál. ze dne 15. prosince 1885 č. 9894 sb. č. 864; v témž smyslu: nál. ze dne 20. května 1889 č. 1902). K trestním úrazům při parních strojích vztahují se konečně ještě §§ 431, 432, 433 tr. z. a §§ 702, 703, 704 voj. tr. z.

Dle osnovy nového trestního zákona jest zničení neb poškození parních kotlů a strojů zločinem, po případě přečinem (trest: káznice od 5 do 20 roků neb vězení od 3 měsíců do 5 roků, § 357). Kdo jedná proti nařízením ohledně parních a jiných nebezpečných strojů a k nim potřebných přístrojů ku ochraně osobní bezpečnosti vydaným, má se vězením neb pokutou peněžní do 300 zl. potrestati (§ 472).

VI. Ustanovení stavebního řádu.

Dle stavebních řádů mají velké parní kotle dle možnosti od místnosti

obytných býti vzdáleny. Od místností, v nichž se pracuje, musí místnost pro parní kotle (nutné spojovací otvory vyjímaje) plnou zdí alespoň 60 cm. silnou odděleny býti, smí býti jen lehce kryty a jest naprosto zakázáno je překlenouti aneb nad nimi stavěti. Stavební řády rozeznávají: 1. velký kotel, 2. malý kotel a 3. kotlík.

Ad 1. Ku postavení velkých kotlů jest zapotřebí svolení stavebního úřadu. Ve příčině postavení malých parních kotlů, jichž se jednotlivě užívá, povolují se některá ulehčení.

Ad 2. Malé kotle, t. j. takové, jejichž průměr 1.2 m nepřesahuje a jež, naplní-li se až po známku označující zákonnou výšku vody, neobsahují více než 1.0 m³ vody a jichž parní tlak 6 atmosfer nepřesahuje, smí v obydlených domech a samy o sobě v dílnách postaveny býti, pakli bezprostředně nad nimi se nalézající místnosti obydleny nejsou, přesahuje-li komín, který též obyčejným komínem býti může, alespoň výšku, kterou má hřeben střechy bezprostředně sousedících domů a zůstane-li kotel nejméně 3 metry od každé sousední hranice vzdálen. Ku postavení malých kotlů jest potřebí povolení stavebního úřadu.

Ad 3. Ve příčině zařizování kotlíků t. j. takových kotlů, jež nemají v průměru více než 0.8 m, jež naplněny vodou po zákonnou známku neobsahují více než 0.5 m³, a jichž tlak 4 atmosféry nepřevyšuje, platí předpisy pro zařizování ohnišť. Ku postavení jich netřeba zvláštního povolení stavebního úřadu. Většina stavebních řádů obsahuje ustanovení, že umístění parního kotle pod bytem neb dílnou bezvýminečně zakázáno jest (viz stavební řády pro Vídeň, Prahu, Krakov, Dolní Rakousy, Krajinu, Moravu, Solnohrady, Slezsko).

VII. Pojištění proti úrazu.

Všechny živnostenské neb hospodářské a lesní podniky, při kterých se parních kotlů neb takových hnacích strojů užívá, které silou živelní (větre, vodou, parou, svítiplynem, elektřinou atd.) nebo zvířaty v pohyb se uvádí, jsou pojištění proti úrazu podrobeny (§ 1 č. 2 a § 11 zák. ze dne 28. prosince 1887 č. 1 ř. z. z r. 1888).

Koupání ve veřejných vodách.

I. Bezpečnostní a zdravotní pravidla.

Dle zákonů vodních jest koupání ve veřejných vodách každému dovoleno, pokud se tím cizí právo neruší, aniž komu škoda působí a pokud šetří se při tom policejních předpisů, které stanoví, na kterých místech veřejných vod jest dovoleno koupati se a které obsahují též další opatření ohledně osobní bezpečnosti a veřejné mravnosti. Poněvadž vodní zákony koupání ve veřejných vodách jen potud připouštějí, pokud to místní policejní ohledy nezakazují, jsou obecní úřady oprávněny, aby se zabránilo zdravotním přehmatům na určitých místech ve veřejných vodách koupání zapověditi; proti takovému zákazu připouští se odvolání k úřadům samosprávným (výnos min. vnitra ze dne 3. února 1881 č. 11.990 časop. »Zeitschr. für Verw.« 1881 str. 46).

Vydávání zdravotně policejních předpisů ohledně veřejných plaváren přísluší dle § 3. zákona ze dne 30. dubna 1870 č. 88 ř. z. obcím v samostatném oboru působnosti resp. tam, kde je zeměpanský úřad policejní, tomuto.

1. Koupání v uzavřených místnostech: Příslušný úřad má vydati řád koupací, který tyto podmínky obsahovati musí: Každý, kdo se